

Echte Chinese stilte klinkt in het Muziekgebouw

Klassiek

Nieuw Ensemble met Wu Wei (sheng), Johan Steinmann (fagot) en Chen Leiji (guqin) olv Ed Spanjaard: 'Chinese stilte'. Ma 11/2 Muziekgebouw aan 't IJ. Vanavond in Musis Sacrum, Arnhem.

Zou Chinese stilte anders klinken dan pakweg de Amerikaanse stilte van Morton Feldman, waarmee het Amsterdamse Muziekgebouw aan 't IJ het afgelopen weekeinde was gevuld? In ieder geval heeft stilte al veel langer een structurele functie in de muziek uit het oosten; in de westerse muziek wordt pas sinds John Cage echt aandacht besteed aan de lege ruimte tussen de tonen.

Terecht, want in die leegte gebeurt niet niks. Er hangt een spanning van de ene klank naar de andere, of er wordt in geademd, of geluisterd naar oude tonen die weg aan het sterven zijn, of je ervaart het verstrijken van de klankloze tijd in extreme mate.

Een componist zoals de Chinees

Qu Xiasong beheerste dat kneden van de stilte met grote verfijning in zijn uitgebeende 'Ji #6: Flowing Sands', een werk waarin biwa-speelster (biwa is een Japanse luit) Junko Ueda een klaaglijke nasale melodie zong, daarbij af en toe een toon op haar instrument aanslaand. Ook de andere zes spelers beperkten zich in 'Flowing Sands' tot maar een paar gebaren. De zaalverlichting was uit, het enige licht kwam van de lampjes boven de muziekstandaards. En tussen die gereduceerde muziek dan die rituele stiltes: echte Chinese stiltes.

Artistiek leider Joël Bons van het Nieuw Ensemble was de eerste Nederlander die Chinese componisten twintig jaar geleden naar hier haalde, om stukken te laten schrijven voor zijn ensemble. Intussen zijn door Bons' toedoen 75 werken geschreven. Daardoor is een nieuwe wereld van klank voor ons geopend.

En van stilte dus. Al betekende dat maandag niet rustig kabbelende muziek. Zo bouwde Chen Qigang zijn

'Concerto pour un instrument de silence' naar het midden toe op met sterke ritmiek. Jammer, want de subtiele weelderigheid aan begin en eind – waar het ensemble de virtuoos geaaide, getokkelde en glijdende qigun (oosters hakkebord) als een schaduw volgde – had niet onderbroken hoeven worden met zo'n sterk contrast. En Mo Wuping maakte met 'AO' eenzelfde soort archaïsche fagotzanglijn als Stravinsky aan het begin van de 'Sacre du printemps'. Maar dan voor vier instrumenten en minstens zo krachtig.

In 'Circle' (1992) van Tan Dun, de bekendste Chinese componist, mocht het publiek meedoen: 'Haaaa' verzuchtte de zaal, omringd door de musici van het Nieuw Ensemble. En we tjlpten en we schreeuwden op het teken van hogepriester Spanjaard. Aan het eind zong het ensemble een Oudgriekse melodie en bracht Dun onze eigen stilte via China weer terug naar Amsterdam.

Anthony Fiumara